

УДК 81'272

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/43-3-14>**Анжела СВЯРИЧЕВСЬКА,***orcid.org/0000-0002-0954-101X*

кандидатка педагогічних наук,

доцентка кафедри мовної підготовки

Інституту Військово-Морських Сил Національного університету «Одеська морська академія»

(Одеса, Україна) *rugena@ukr.net*

ФЕМІНІТИВИ І ГЕНДЕРНЕ МОВОЗНАВСТВО З ПОЗИЦІЙ ФЕМІНІСТСЬКОЇ ЛІНГВІСТИКИ

У статті розглянуто актуальну проблему сучасної соціолінгвістики – використання фемінітивів (слів жіночого роду, альтернативних або парних аналогічним поняттям чоловічого роду, які належать до всіх людей, незалежно від їхньої статі). Виявлено лінгвістичні й екстралінгвістичні чинники формування фемінітивів, розкрито особливості та основні завдання феміністської лінгвістики, а також наведено аргументи на користь наукової і практичної значущості саме феміністських лінгвістичних досліджень. Актуальність дослідження пояснюється підвищеним інтересом до вивчення мови як антропоцентричного соціокультурного феномена та збільшенням значення феміністського руху в усьому світі. Теоретичну базу статті становлять вітчизняні та закордонні наукові пошуки з гендерних досліджень, феміністських досліджень в соціологічному і соціолінгвістичному аспектах, а також із феміністських лінгвістичних досліджень. Основними методами наукової розвідки обрано метод аналізу і синтезу теоретичного матеріалу, метод аналізу фактичного матеріалу. Встановлено, що наукові результати у сфері феміністської лінгвістики все більше виявляють неспроможність спроб довести існування «мови жінок» або «мови чоловіків», зокрема, гендерлекта. Йдеться лише про соціокультурний феномен відтворення мовних шаблонів жіночої та чоловічої поведінки в тій чи іншій культурі. Феміністська лінгвістика використовує у своїх дослідженнях глибший підхід і звертається безпосередньо до системи мови, визначає в ній гендерну асиметрію, що виявляється в мовній андроцентричності, пропонує стратегії боротьби з мовним сексизмом, розробляє конкретні способи його усунення: створення гендерно нейтральних лексем, впровадження фемінітивів, застосування інклюзивної писемної мови. Це стає можливим лише за умови проведення мовних феміністських реформ і здійснення грамотного мовного феміністського планування. Аналіз досягнень традиційного гендерного мовознавства дає змогу стверджувати, що феміністські лінгвістичні дослідження привносять в мовознавство безліч нових ідей, які мають особливу цінність. Феміністська критика мови є прогресивним напрямом у сучасній лінгвістиці, звертає увагу на нагальні мовні проблеми суспільства і пропонує шляхи їх ефективного вирішення.

Ключові слова: фемінітиви, лінгвістичні чинники, феміністська лінгвістика, гендерна культура, лексичні одиниці.

Anzhela SVARYCHEVSKA,*orcid.org/0000-0002-0954-101X*

Candidate of Pedagogical Sciences,

Senior Lecturer at the Department of Social, Humanitarian and Fundamental Disciplines

Naval Institute of the National University “Odessa Maritime Academy”

(Odessa, Ukraine) *rugena@ukr.net*

FEMINITIVES AND GENDER LINGUISTICS FROM THE POSITION OF FEMINIST LINGUISTICS

The article deals with the actual problem of modern sociolinguistics – the use of feminine nouns (words of feminine gender, alternative or paired similar masculine concepts that belong to all people regardless of their gender). Linguistic and extralinguistic factors of forming feminine nouns have been defined, peculiarities and main tasks of feminist linguistics have been revealed, as well as arguments in favor of the scientific and practical significance of feminist linguistic research have been given. The actuality of the research is explained with the growing interest to language studying as an anthropocentric socio-cultural phenomenon and increasing importance of the feminist movement all over the world. Theoretical base of research make domestic and foreign scientific studies on gender researches, feminist researches in sociological and socio-linguistic aspect, as well as from feminist linguistic researches. The main methods of the investigation are method of analysis and synthesis of theoretical material, method of analysis of actual material. It has been found that scientific results in the sphere of feminist linguistic sincrea singly show the failure of attempts to prove existence of “language of women” or “language of men”, and even more so of the genderlect. This is just about the socio-cultural phenomenon of reproduction of language patterns of female and male behavior in a particular culture. Feminist linguistics uses in its investigations deeper approach and addresses the language system directly, reveals gender

asymmetry in it, which is manifested in linguistic androcentrism, proposes strategies to struggle with linguistic sexism, develops specific ways to eliminate it: creation of gender-neutral lexemes, introduction of feminine nouns, application of inclusive written language. This becomes possible due to carrying out linguistic feminist reforms and realization of competent linguistic feminist planning. Analysis of the achievements of traditional gender linguistics makes it possible to assert that feminist linguistic studies bring many new ideas to linguistics that are of particular value. Feminist critique of language is a progressive trend in modern linguistics, draws attention to the most pressing language problems of society and suggests ways to solve them effectively.

Key words: *femininenouns, linguistic factors, feminist linguistics, gender culture, lexical units.*

Постановка проблеми. Лінгвістика в ХХ ст., будучи наукою не лише природною, а й гуманітарною, стала значною мірою й антропоцентричною, що дозволило сформуватися цілій низці міждисциплінарних напрямів, котрі вивчають не просто мову як самостійну закриту систему, а безпосередню реалізацію мови в людському спілкуванні (Марчишина, 2018: 300). Теорія комунікації, теорія дискурсу, психолінгвістика, соціолінгвістика, лінгвокультуроологія, контактологія – всі ці дисципліни розглядають актуалізацію мови в тій чи іншій комунікативній ситуації і спираються на контекст комунікації та її інтенцію. Мова є важливим складником у вивченні людської взаємодії, а головне – в ній відображається певний «маркер», показник реальних відносин між комунікантами (Ликова, 2019: 145). Лінгвокультуроологі розглядають в мові закріплені культурні коди, психолінгвісти – індивідуальні психічні процеси, а соціолінгвісти – стосунки між людьми в суспільстві. У сферу досліджень соціолінгвістики входить широкий спектр проблем: від вивчення соціальних діалектів до поняття «соціальна ідентичність», від формування креольських мов до мовної політики, від проблем міжкультурної комунікації до гендерної лінгвістики. Саме в сучасній лінгвістиці спостерігається значний інтерес до гендерних відмінностей у мові та культурі. Науковці розглядають відмінності жіночої мови від чоловічої, протиставляють різні параметри мовлення з позицій семантики, граматики, морфології, фонетики, виокремлюють гендерні стереотипи та їхні вияви на різних мовних рівнях.

Гендерний підхід до мови – явище останніх десятиліть. Із відходом від радянської культури та деяким її відторгненням з мови випали й фемінітиви, широке використання яких було пов'язане з політикою залучення жінок у професійну та громадську діяльність. Водночас у сучасній Україні саме через андроцентричність (чоловіче світосприйняття) в мові зміст фемінітивів не так легко сприйняти на слух і змиритися з цим ідеологічно.

Так, А. Кириліна, дослідниця теми гендерного аспекту в лінгвістиці та психології, визначає гендер як природну, соціокультурну причину міжстатевих відмінностей (Кириліна, 2004: 19).

Вона стверджує, що гендерні відмінності впливають на поведінку людей. Враховуючи модний у США і низці інших країн феміністський рух, гендерний аспект значно розширює свою дефініцію. В результаті цього гендерна проблема вивчається в сучасній лінгвістиці крізь призму лексем, а одним із найпопулярніших засобів гендерної диференціації є використання іменників у жіночому роді з явними ознаками за допомогою додавання суфіксів. Такі іменники називаються *фемінітивами*.

Аналіз досліджень. Упровадження гендерної рівності в освіту, літературу, засоби масової інформації має багатоаспектний характер та висвітлюється в сучасних наукових публікаціях. Так, у своїх дослідженнях спиралися на наукові пошуки, присвячені гендерній і феміністичній лінгвістиці, О. Бессонова, О. Горошко, А. Кириліна, Р. Лакофф, А. Мартинюк, Н. Собецька, Д. Таннен тощо; феміністські дослідження в соціологічному і соціолінгвістичному аспектах здійснювали С. Вихор, Т. Говорун, Т. Голованова, О. Забужко, І. Іванова, О. Кізь, В. Кравець, Г. Лактіонова, О. Луценко, К. Мілет, О. Остапчук, С. Павличко, О. Петренко, Ю. Стребкова, П. Терзі, О. Цокур, С. де Бовуар, М. Фуко та інші науковці. Варто відзначити, що на основі проведеного аналізу статтю відносимо до постліберального феміністського дискурсу (твердження рівності й байдужість чоловічого і жіночого суб'єктів, визнання того, що політика ліберального фемінізму значною мірою поліпшила становище жінок у світі, але в жодному разі не підірвала основи гендерного устрою в суспільстві) й одночасно до постбівуарного, що відсилає до класичної роботи С. де Бовуар «Друга стаття» (сприйняття жіночого як іншого; інакшість жінки зводиться до її вторинності; критика владного порядку, зорієнтована на його зміну) (Beauvoir, 2010).

Мета статті – теоретичне обґрунтування значущості використання фемінітивів в українській мові і розкриття особливостей та основних завдань феміністської лінгвістики в сучасному гендерному мовознавстві.

Виклад основного матеріалу. Першою спробою осмислення взаємозв'язку мови та поняття статі можна назвати античну мовну традицію, в якій формується поняття граматичного роду.

Однак слід зазначити, що практично всі дослідники сходяться в тому, що інтерес до гендерного чинника в мові зародився у надрах соціолінгвістики, а гендерна лінгвістика була вперше згадана в роботі О. Есперсена «Мова: її суть, походження та розвиток» (Jespersen, 1922). У ній автор присвячує цілу главу питанням мови та статі й пояснює манеру функціонування нашого мислення залежно від впливу мови, її лінгвістичних категорій (зокрема, і деяких інших видів немовної поведінки). Втім, уже на початку ХХ ст. науковці активно почали вивчати чоловічу та жіночу мовні поведінки в різних умовах.

У сучасній науці виокремлюють три магістральних підходи до гендерних лінгвістичних досліджень: трактування виключно соціальної природи мови жінок і чоловіків, виявлення тих мовних відмінностей, які можна пояснити особливостями перерозподілу соціальної влади в суспільстві; соціопсихолінгвістичний підхід, що передбачає побудову психолінгвістичних теорій чоловічого і жіночого типів мовної поведінки; когнітивний аспект відмінностей у мовній поведінці статей, створення цілісних лінгвістичних моделей когнітивних підстав мовних категорій (Alhaj, 2016: 156).

Фемінність і маскуліність є одночасно процесом та результатом постійних повторень культурних практик, типових для тієї чи іншої гендерної ідентичності: жестикуляції, форм артикуляції, моди, громадських норм поведінки, а також мовної поведінки. Те, що ми бачимо в мові, в контексті дослідження гендерних мовних особливостей не є першопричиною, це лише результат відтворення нав'язаних суспільством установок і стереотипів.

В якийсь момент науковці так захопилися збиранням гендерних мовних особливостей, що ввели в обіг термін «гендерлект» (за аналогією з соціолектом) – постійний набір ознак жіночої та чоловічої мови. Заради справедливості потрібно відзначити, що в останні роки дослідження дедалі переконливіше свідчать, що говорити про гендерлект неправомірно (Samel, 2015), а відмінності в жіночій і чоловічій мові не виявляють себе облігаторно в будь-якому мовному акті. Саме гендерне мовознавство стало своєрідним каталізатором для виникнення і розвитку феміністської лінгвістики, якій було не досить займатися дескрипцією мовних відмінностей, а потрібно було зробити крок далі, у сферу прикладного застосування знань про мову в умовах тотальної нерівності статей та утисків прав меншин.

Феміністська лінгвістика зароджується в 60–70-ті рр. минулого століття як один із напря-

мів гендерного мовознавства. Її виникнення пов'язане з такими чинниками, як: зміна наукової парадигми та перехід від структуралізму до функціоналізму, розвиток концепцій постмодернізму, що розглядає мову як основу, яка формує навколишню реальність. Безумовно, вирішальну роль у становленні феміністської лінгвістики зіграв фемінізм, який виступив у ролі альтернативної філософської концепції соціокультурного розвитку (Ferguson, 2016). Оскільки фемінізм вважається частиною постмодерністської філософії, його зв'язок із мовою цілком очевидний: разом із представниками (-ицями) феміністської лінгвістики на гендерну асиметричність мови звертало увагу багато теоретиків постмодернізму.

Основним напрямом досліджень у феміністській лінгвістиці, а також основним напрямом феміністського лінгвістичного активізму є виявлення гендерних асиметрій у системі мови, спрямованих проти жінок, і пропозиція різних способів нівелювання патріархальних за своєю суттю стереотипів, зафіксованих у мові, та нав'язування його носійкам чоловічої картини світу (Марчишина, 2018). Інакше кажучи, в основі феміністської лінгвістики лежить феміністська критика мови (невипадково ці два поняття іноді розглядаються як тотожні), головна мета якої – виявлення та усунення гендерних асиметрій у мові як проявів жіночої дискримінації (Мельник, 2009: 111).

На протигагу гендерним дослідженням мовних особливостей і традиційної фразеології, феміністська лінгвістика звертає увагу безпосередньо на саму мову, на її лексичні, граматичні та синтаксичні особливості, виявляє сучасні стійкі поєднання слів, кліше (незалежно від того, властиві такі вислови жінкам або чоловікам), які свідчать про наявність сексизму в мові (наприклад, «Чоловіки – це сильна стать». «It's a man's world» – Це світ чоловіків) (Топчий, 2020: 105).

Феміністська лінгвістика виокремлює такі риси мовної андроцентричності (андроцентричність або андроцентризм – наявність гендерної асиметрії на користь чоловіків): ототожнення понять «людина» і «чоловік» у багатьох мовах; походження імен жіночого роду від чоловічих; застосування імен чоловічого роду до референта жінок допустиме і підвищує їх статус, і навпаки, номінація чоловіка формою жіночого роду несе негативну оцінку; механізм залучення та перетворення чоловічого роду на середній/загальний рід (Samel, 2015).

У межах феміністської лінгвістики виробилися дві основні стратегії усунення андроцентризму в мові: гендерна нейтралізація (тобто створення/

використання гендерно нейтральних слів) і гендерна специфікація (створення/використання фемінітивів у ситуаціях, коли мова йде про жінок, замість вживання для них найменувань в чоловічому роді), адже за гендерної асиметрії мови іменники та займенники чоловічого роду часто використовуються як загальні, гендерно нейтральні, хоча дослідження доводять, що такими вони сприймаються не завжди.

Розглянемо, яку ж роль відіграють фемінітиви в межах гендерного мовознавства і феміністської лінгвістики. Фемінітиви – дуже суперечлива конструкція української мови, яка зумовила жваву лінгвістичну і суспільну дискусію. Так, фемінітиви (або фемінативи; від лат. *femina* – жінка) (Топчий, 2020: 107) – це слова жіночого роду, альтернативні або парні аналогічним поняттям чоловічого роду, що позначають професію або рід занять (Осіпова, 2014: 190); паралельні назви для позначення осіб жіночої статі, які закріпилися в тих випадках, коли спеціальність (професія, рід занять тощо) однаково пов'язана і з жіночою, і з чоловічою професійною діяльністю (Liddicoat, Baldauf, 2018); слова, що позначають професії, соціальну приналежність, тобто лексичний неологізм жіночого роду, який утворений і парний відповідному іменнику чоловічого роду (Feminist Philosophy of Language). Фемінітиви є не просто лінгвістичним терміном, а своєрідним гендерно лінгвістичним знаряддям боротьби за рівні права жінок.

Проблема формування фемінітивів у мові є актуальною, з огляду на характер антропоцентричної парадигми сучасної лінгвістики, в межах якої значна увага приділяється гендерним чинникам розвитку сучасних мов, андроцентризму, що зумовлює переважання чоловічого над жіночим у мові. Таке домінування є своєрідною віковою мовною традицією, що об'єктивно склалася в постпатріархальних культурах, згідно з якою мова віддає перевагу чоловічій формі (Gender-neutral language, 2018: 14). Формування і функціонування фемінітивів тісно пов'язане з явищем лінгвістичної коректності щодо використання гендерно маркованих слів (особливо найменувань професій), проблемами словотворення у використанні гендерно маркованих слів.

Розглянемо лінгвістичні чинники розвитку фемінітивів в українській мові. Формування фемінітивів у мові зумовлене подібними та відмінними чинниками. Наприклад, фемінітиви, що позначають професії (за винятком слова «посудомийка»), є парними номінаціями чоловічого роду. Формування парних фемінітивів забезпечується різними мовними засобами:

– наявністю словотвірних типів із модифікаційним дериваційним значенням «жіночість» в утворенні іменників, тобто номінацій зі значенням особи жіночої статі, мотивованих іменниками чоловічого роду зі значенням особи (вчитель – вчителька);

– формуванням складних слів (медсестра, медбрат);

– використанням словосполучень (жінка-лікар).

Загалом українська мова має багато суфіксальних словотвірних засобів для позначення модифікаційного дериваційного значення «жіночість»:

1) -К (а) – це найпродуктивніший суфікс (скрипалька, вчителька, депутатка, директорка, редакторка, архітекторка, лікарка, викладачка, доцентка, професорка);

2) -ИЦ (я) – другий за продуктивністю суфікс. Приєднується до основ на -ЕЦЬ (підприємець – підприємця, виконавець – виконавиця, службовець – службовиця) і -НИК (радник – радниця, засновник – засновниця, чиновник – чиновниця);

3) -ИН – суфікс, що фемінізує чоловічі основи на -ЕЦЬ (борець – борчиня, мовець – мовчиня, продавець – продавчиня, творець – творчиня, митець – мисткиня) та -ЛОГ (філолог – філологиня, соціолог – соціологиня, ендокринолог – ендокринологиня);

4) суфікс -ИН (-ЕН) трапляється в староукраїнських писемних пам'ятках, зокрема, з його допомогою утворювали: національно-територіальні фемінітиви (бойкиня, лемкиня, грекиня); андроніми (герцогиня, графиня, княгиня); атрибутивні назви (берегиня, богиня, другиня); фемінітиви за соціальною ознакою (бояриня, синьйорина, газдиня, монахиня); агенти (майстриня, кравчиня).

Однак варто зазначити, що не всі фемінітиви (як і сама ідея їх запровадження) знайшли позитивний відгук. В утворенні фемінітивів наразі нічого не змінилося. Як уже зазначалося, вони утворюються суфіксами -к (а), -ин (а), -ин (я), -ниц (я), -ес (а), однак виникла пересторога щодо застосування вже відомих суфіксів для утворення деяких фемінітивів (гідеса, генетикиня, доцентка, лавреатка, історикиня, канцлерка, інженерка, другиня, редактриса, посолка, деканеса, фотографеса, педагогиня тощо).

Що стосується статусу фемінітивів в українській мові, то він дотепер офіційно не закріплений. Однак варто зазначити, що багато фемінітивів уже зафіксовані в словниках. Щодо решти – це питання часу. Що стосується словників, то кілька десятків таких слів зустрічається в словнику Б. Грінченка. Варто відзначити, що фемінітивами

є не лише слова для позначення професійної приналежності жінок, а й слова, що позначають соціальне становище жінок, наприклад сестра, онучка, дочка. Цікаво, що перше слово, яке вимовляє дитина, є фемінітивом – «мама».

Так, О. Левченко, розглядаючи лінгвістичні дослідження гендера в Україні, зазначає, що фемінітиви (тобто диференційовані за гендерною ознакою назви професій та інших ідентичностей) варто використовувати передусім тому, що таке слововживання відповідає потребі соціальної репрезентованості жінки в суспільстві. Адже вона опановує все більшу кількість спеціалізацій, тож уявлення про це повинно бути й у мові. Використання фемінітивів розвиває і саму мову, адаптує її до життєвих реалій. У середовищі професійних комунікаторів уже склався позитивний консенсус щодо потреби розширювати репертуар гендерно особливих назв. Потрібен час для того, щоб практика вживання фемінітивів стала масовою. Якщо покладатися на діалог і популяризацію, вони стануть чинником збагачення мови та гармонізації гендерних інтересів (Левченко, 2017: 77).

Орієнтація сучасного фемінізму на затвердження гендерних відмінностей особливо актуальна в сучасній Україні, однак, ймовірніше, не через радикалізм політичних поглядів, а як додатковий засіб утвердження рівноправності статей у професійній сфері (Курченко, 2012: 309). Так, науковці зазначають, що фемінітиви потрібні, щоб: позначити «видимість» жінок у різних професіях, особливо в тих, які вважалися чоловічими (Осіпова, 2014); зруйнувати стереотипи, оскільки мова відображає життєвий досвід і стереотипи (наприклад, стереотип про те, що лише чоловіки володіють певною професією) (Feminist Philosophy of Language); не виникло розбіжності між тим, що

ми чуємо і бачимо, та дійсністю (наприклад, лікар у відпустці у зв'язку з вагітністю; лікар – слово чоловічого роду, а вагітність пов'язана з жіночим організмом) (Марчишина, 2018). Тобто фемінітиви є свого роду лінгвістичним засобом боротьби за гендерну рівність, а фемінізація мови є не лише лінгвістичним, а й культурним, суспільно-економічним явищем. Нововведення загалом і в мові зокрема завжди сприймаються суспільством з настороженістю, проте необхідно розуміти, що використання фемінітивів – це значний крок до досягнення гендерної рівності.

Висновки. Переоцінити значущість феміністської лінгвістики, як і всього феміністського руху загалом, навряд чи можливо. Феміністська лінгвістика на шляху реалізації своїх стратегій зустрічає безліч труднощів і перешкод, пов'язаних із суспільно-політичною спадщиною минулого. На противагу традиційному гендерному мовознавству, феміністські лінгвістичні дослідження набувають особливої практичної та теоретичної цінності. Інтерес до вивчення мови як антропоцентричного соціокультурного феномена неухильно зростає, а феміністський рух в усьому світі стає більш значущим. Усе частіше феміністські тенденції виступають предметом мовної політики. У феміністської лінгвістики та феміністської мовної політики надійне майбутнє, яке дозволить відстояти права жінок у мовній сфері, й поруч із уже написаною history з'явиться herstory. Водночас феміністська мовна активність та широке використання фемінітивів збагатить сучасну мову новими елементами, для пояснення яких арсеналу традиційного гендерного мовознавства буде не досить, і лінгвісти (ки) звернуться до нових прогресивних напрямів, в яких феміністська лінгвістика посяде, на наш погляд, одне з найважливіших місць.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кирилина А. Гендерные исследования в лингвистике и теории коммуникации. Москва, 2004. 252 с.
2. Курченко Л. Лінгвістичне конструювання гендерних відносин влади в дискурсі: до історії та методології досліджень. *Studia linguistica*. 2012. Вип. 6 (2). С. 306–313.
3. Левченко О. Лінгвістичні дослідження гендера в Україні. *Людина. Комп'ютер. Комунікація. Серія «Гендерна лінгвістика»*. 2017. Вип. 4. С. 74–83.
4. Ликова К. Гендерний аспект лінгвістичних досліджень художнього тексту. *Науковий журнал Львівського державного університету безпеки життєдіяльності «Львівський філологічний часопис»*. 2019. Вип. 6. С. 144–147.
5. Марчишина А. Гендерна ідентичність в англomовному постмодерністському дискурсі: соціокультурний та лінгвопоетичний аспекти : монографія. Кам'янець-Подільський, 2018. 452 с.
6. Мельник Ю. Об'єктивація гендерних стереотипів у сучасній лінгвістичній науці. *Вісник Житомирського державного університету ім. Івана Франка*. 2009. Вип. 45. С. 110–114.
7. Осіпова Т. Вербалізація маскуліних та фемінних стратегій і тактик невербальної комунікації. *Лінгвістичні дослідження*. 2014. Вип. 38. С. 188–194.
8. Топчий Л. Гендерна проблематика у мовознавстві. *Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету. Серія «Філологічні науки»*. 2020. Вип. 47. С. 103–110.
9. Alhaj A. An Introduction to English Morphology. A Textbook for Advanced University Students of Linguistics. London : Anchor Academic Publishing, 2016. 356 p.

10. Beauvoir S. *The second sex* / transl. by C. Borde, Sh. Malovany-Chevallier. N.Y. : Vintage books, 2010. URL: https://www.academia.edu/32540858/1949_simone_de_beauvoir_the_second_sex_pd.
11. Feminist Philosophy of Language. Stanford Encyclopedia of Philosophy. URL: <https://plato.stanford.edu/entries/feminism-language>.
12. Ferguson G. *Language Planning and Education*. Edinburgh : Edinburgh University Press, 2016. 300 p.
13. Gender-neutral language in the European Parliament. European Parliament, 2018. 185 p.
14. Jespersen O. *Language, its nature, development and origin*. London : Allen & Unwin, 1922. 629 p.
15. Liddicoat J. A., Baldauf B. R. *Language Planning in Local Contexts: Agents, Contexts and Interactions. Language Planning and Policy: Language Planning in Local Contexts*. 2018. P. 3–17.
16. Samel I. *Einführung in die feministische Sprachwissenschaft*. Berlin : Erich Schmidt Verlag, 2015. 425 p. II.

REFERENCES

1. Kirilina A. *Gendernye issledovaniya v lingvistike i teorii kommunikatsii* [Gender studies in linguistics and theory of communication]. Moscow, 2004. [in Russian]
2. Kurchenko L. *Linhvistychnye konstruiuvannia gendernykh vidnosyn vladny v diskursi: do istorii ta metodolohii doslidzhen* [Linguistic construction of gender power relations in discourse: to the history and methodology of research]. *Studia linguistica*. 2012. Issue 6 (2). P. 306–313. [in Ukrainian]
3. Levchenko O. *Linhvistychni doslidzhennia gender v Ukraini* [Linguistic studies of gender in Ukraine]. *Human. Computer. Communication. Series: Gender linguistics*. 2017. Issue 4. P. 74–83. [in Ukrainian]
4. Lykova K. *Gendernyi aspekt linhvistychnykh doslidzhen hudozhnoho tekstu* [Gender aspect of linguistic studies of fiction text]. *Scientific journal of Lviv State University of Life Safety "Lviv philological journal"*. 2019. Issue 6. P. 144–147. [in Ukrainian]
5. Marchyshyna A. *Genderna identychnist v anhlo-movnomu postmodernistskomu diskursi: sotsiokulturnyi ta linhvo-poetychnyi aspekty* [Gender identity in English postmodern discourse: sociocultural and linguistic-poetic aspects]. Kamianets-Podilskyi, 2018. [in Ukrainian]
6. Melnyk Yu. *Obiektivatsiia hendernykh stereotypiv u suchasni linhvistychnii nauksi* [Objectification of gender stereotypes in modern linguistics]. *Zhytomyr Ivan Franko State University Journal*. 2009. Issue 45. P. 110–114. [in Ukrainian]
7. Osipova T. *Verbalizatsiia maskulinnykh i feminnykh stratehii i taktyk neverbalnoi komunikatsii* [Verbalization of masculine and feminine strategies and tactics of nonverbal communication]. *Linguistic studies*. 2014. Issue 38. P. 188–194. [in Ukrainian]
8. Topchy L. *Henderna problematyka u movoznavstvi* [Gender issues in linguistics]. *Scientific Bulletin of Izmail State University of Humanities. Series: "Philological Sciences"*. 2020. Issue 47. P. 103–110. [in Ukrainian]
9. Alhaj, A. *An Introduction to English Morphology. A Textbook for Advanced University Students of Linguistics*. London: Anchor Academic Publishing, 2016. 356 p.
10. Beauvoir, S. *The second sex* / transl. by C. Borde, Sh. Malovany-Chevallier. N.Y. : Vintage books, 2010. URL: https://www.academia.edu/32540858/1949_simone_de_beauvoir_the_second_sex_pd.
11. Feminist Philosophy of Language. Stanford Encyclopedia of Philosophy. URL: <https://plato.stanford.edu/entries/feminism-language>.
12. Ferguson, G. *Language Planning and Education*. Edinburgh : Edinburgh University Press, 2016. 300 p.
13. Gender-neutral language in the European Parliament. European Parliament, 2018. 185 p.
14. Jespersen, O. *Language, its nature, development and origin*. London : Allen & Unwin, 1922. 629 p.
15. Liddicoat, J. A., Baldauf, B. R. *Language Planning in Local Contexts: Agents, Contexts and Interactions. Language Planning and Policy: Language Planning in Local Contexts*. 2018. P. 3–17.
16. Samel, I. *Einführung in die feministische Sprachwissenschaft*. Berlin: Erich Schmidt Verlag, 2015. 425 p.